JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JEAN MISCHO
25 päivänä lokakuuta 2001 [1]

I Johdanto

A *Asian perustana olevat tosiseikat*

1. Euroopan yhteisöjen komissio ryhtyi 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) [2] 14 artiklan nojalla 13. ja 14.10.1983 tekemiensä tarkastusten perusteella tutkimaan polyvinyylikloridia (jäljempänä PVC) koskevaa tapausta. Tämän johdosta se teki useita tarkastuksia asianomaisten yritysten tiloissa ja esitti näille yrityksille useita tietojensaantipyyntöjä.

2. Komissio aloitti 24.3.1988 asetuksen N:o 17 3 artiklan 1 kohdan nojalla menettelyn 14:ää PVC:n tuottajaa vastaan omasta aloitteestaan. Se osoitti 5.4.1988 kullekin näistä yrityksistä neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen N:o 99/63/ETY [3] 2 artiklan 1 kohdassa säädetyn väitetiedoksiannon. Kaikki ne yritykset, joille väitetiedoksianto oli osoitettu, esittivät huomautuksensa vuoden 1988 kesäkuussa. Niitä kaikkia kuultiin vuoden 1988 syyskuussa lukuun ottamatta Shell International Chemical Company Ltd:tä, joka ei ollut tätä pyytänyt.

3. Kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevä neuvoa-antava komitea (jäljempänä neuvoa-antava komitea) antoi 1.12.1988 lausuntonsa alustavasta ehdotuksesta komission päätökseksi.

4. Menettelyn päätteeksi komissio teki 21.12.1988 päätöksen 89/190/ETY [4] (IV/31.865, PVC) ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta (jäljempänä ensimmäinen PVC-päätös). Tässä päätöksessään komissio määräsi EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 koh-

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.
2 — EYVL 1962, 13, s. 204.
3 — EYVL 1963, 127, s. 2268.
4 — EYVL 1989, L 74, s. 1.

dan (josta on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) rikkomisesta seuraamuksia seuraaville PVC:n tuottajille: Atochem SA, BASF AG, DSM NV, Enichem SpA, Hoechst AG (jäljempänä Hoechst), Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc (jäljempänä ICI), Limburgse Vinyl Maatschappij NV, Montedison SpA, Norsk Hydro AS, Société artésienne de vinyle SA, Shell International Chemical Company Ltd, Solvay et Cie (jäljempänä Solvay) ja Wacker-Chemie GmbH.

5. Kaikki nämä yritykset Solvayta lukuun ottamatta nostivat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tästä päätöksestä kanteen, jossa ne vaativat päätöksen kumoamista.

6. Asiassa Norsk Hydro vastaan komissio [5] 19.6.1990 antamassaan määräyksessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti Norsk Hydro AS:n nostaman kanteen tutkimatta.

7. Muut asiat yhdistettiin suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

8. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa BASF ym. vastaan komissio [6] 27.2.1992 antamassaan tuomiossa ensimmäisen PVC-päätöksen mitättömäksi.

9. Komission haettua muutosta tähän tuomioon yhteisöjen tuomioistuin kumosi siassa komissio vastaan BASF ym. [7] 15.6.1994 antamallaan tuomiolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion ja ensimmäisen PVC-päätöksen.

10. Tämän tuomion johdosta komissio teki 27.7.1994 uuden päätöksen, joka koski niitä tuottajia, joista ensimmäisessä PVC-päätöksessä oli kyse, Solvayta ja Norsk Hydro AS:ää lukuun ottamatta [EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehty komission päätös 94/599/EY (IV/31.865 — PVC) (EYVL L 239, s. 14; jäljempänä toinen PVC-päätös)]. Tällä päätöksellä kyseiset yritykset määrättiin maksamaan samansuuruiset sakot kuin niiden maksettavaksi ensimmäisessä PVC-päätöksessä määrätyt sakot olivat.

11. Toisessa PVC-päätöksessä todetaan muun muassa seuraavaa:

"*1 artikla*

BASF AG, DSM NV, Elf Atochem SA, Enichem SpA, Hoechst AG, Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc, Lim-

5 — T-106/89, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

6 — T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89 (Kok. 1992, s. II-315, Kok. Ep. XII, s. II-1).

7 — C-137/92 P (Kok. 1994, s. I-2555, Kok. Ep. XV, s. I-239).

burgse Vinyl Maatschappij NV, Montedison SpA, Société artésienne de vinyle SA, Shell International Chemical [Company] Ltd ja Wacker-Chemie GmbH ovat rikkoneet tässä päätöksessä mainittuina ajanjaksoina perustamissopimuksen 85 artiklan määräyksiä osallistuessaan (yhdessä Norsk Hydron — — ja Solvayn — —) kanssa sopimuksiin ja/tai yritysten yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, joita on noudatettu arviolta ainakin noin vuoden 1980 elokuusta alkaen ja joiden nojalla tuottajat, jotka toimittavat PVC:tä yhteismarkkinoiden alueella, ovat osallistuneet säännöllisin väliajoin pidettäviin kokouksiin vahvistaakseen 'tavoitteellisia' hintoja ja 'tavoitteellisia' kiintiöitä, suunnitellakseen yhdenmukaistettuja aloitteita hintatason korottamiseksi ja valvoakseen näiden salaisten järjestelyjen toteutumista.

2 artikla

Edellä 1 artiklassa mainittujen yritysten, jotka vielä toimivat PVC-alalla, lukuunottamatta Norsk Hydroa — — ja Solvayta — — , jotka jo on määrätty lopettamaan kilpailusääntöjen rikkominen, on välittömästi lopetettava edellä mainitut rikkomiset (jos ne eivät vielä ole lopettaneet niitä) ja pidättäydyttävä jatkossa PVC-alalla harjoittamassaan toiminnassa kaikista sellaisista sopimuksista ja yhdenmukaistetuista menettelytavoista, joiden tarkoitus voi olla samanlainen tai vastaava tai joilla voi olla samanlaisia tai vastaavia seurauksia, mukaan lukien kaikkien sellaisten tietojen vaihto, jotka yleensä ovat liikesalaisuuksia ja joiden vaihtamisella menettelyyn osallistuvat saisivat suoraan tai välillisesti tietoja muiden tuottajien tuotannosta, toimituksista, varastojen koosta, myyntihinnoista tai investointikustannuksista tai -suunnitelmista tai tietoja, joiden nojalla ne voisivat panna täytäntöön hintoja tai markkinoiden jakamista yhteisössä koskevan nimenomaisen tai hiljaisen sopimuksen tai noudattaa hintoja tai markkinoiden jakamista yhteisössä koskevaa yhdenmukaistettua menettelytapaa. Kaikki yleisluontoisten tietojen vaihtamista koskevat järjestelmät, joihin tuottajat osallistuvat PVC-alalla, on toteutettava siten, etteivät ne koske sellaisia tietoja, joiden perusteella on mahdollista yksilöidä tiettyjen tuottajien käyttäytyminen; yritysten on erityisesti pidättäydyttävä vaihtamasta keskenään sellaisia lisätietoja, joilla on merkitystä kilpailun kannalta ja jotka eivät kuulu tällaisen järjestelmän piiriin.

3 artikla

Tässä päätöksessä tarkoitettujen yritysten maksettavaksi määrätään 1 artiklassa todetun rikkomisen vuoksi seuraavat sakot:

i) BASF AG: 1 500 000 ecun suuruinen sakko;

ii) DSM NV: 600 000 ecun suuruinen sakko;

iii) Elf Atochem SA: 3 200 000 ecun suuruinen sakko;

iv) Enichem SpA: 2 500 000 ecun suuruinen sakko;

v) Hoechst AG: 1 500 000 ecun suuruinen sakko;

vi) Hüls AG: 2 200 000 ecun suuruinen sakko;

vii) Imperial Chemical Industries plc: 2 500 000 ecun suuruinen sakko;

viii) Limburgse Vinyl Maatschappij NV: 750 000 ecun suuruinen sakko;

ix) Montedison SpA: 1 750 000 ecun suuruinen sakko;

x) Société artésienne de vinyle SA: 400 000 ecun suuruinen sakko;

xi) Shell International Chemical Company Ltd: 850 000 ecun suuruinen sakko;

xii) Wacker-Chemie GmbH: 1 500 000 ecun suuruinen sakko."

B *Oikeudenkäynti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa*

12. Limburgse Vinyl Maatschappij NV, Elf Atochem SA (jäljempänä Elf Atochem), BASF AG, Shell International Chemical Company Ltd, DSM NV ja DSM Kunststoffen BV, Wacker-Chemie GmbH, Hoechst, Société artésienne de vinyle SA, Montedison SpA, ICI, Hüls AG ja Enichem SpA nostivat yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteet 5.—14.10.1994 toimittamillaan kannekirjelmillä.

13. Jokainen kantaja vaati, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa kokonaan tai osittain toisen PVC-

päätöksen ja että se toissijaisesti kumoaa sakon tai pienentää sen määrää. Montedison SpA vaati lisäksi, että komissio velvoitetaan maksamaan vahingonkorvausta määrä, joka vastaa vakuuden asettamisesta aiheutuneita kuluja ja kaikkia muita toisesta PVC-päätöksestä aiheutuneita kuluja.

C *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio*

14. Yhdistetyissä asioissa Limburgse Vinyl Maatschappij ym. vastaan komissio [8] (jäljempänä valituksenalainen tuomio) 20.4.1999 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— yhdisti asiat tuomion antamista varten

— kumosi toisen PVC-päätöksen 1 artiklan siltä osin kuin siinä todetaan Société artésienne de vinyle SA:n olleen osallisena siinä kilpailusääntöjen rikkomisessa, josta yrityksiä moitittiin, vuoden 1981 ensimmäisen vuosipuoliskon jälkeen

— alensi Elf Atochem SA:n sakon 2 600 000 euroon, Société artésienne de vinyle SA:n sakon 135 000 euroon ja ICI:n sakon 1 550 000 euroon

8 — T-305/94, T-306/94, T-307/94, T-313/94, T-314/94, T-315/94, T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94 (Kok. 1999, s. II-931).

— hylkäsi kanteet muilta osin

— määräsi oikeudenkäyntikuluista.

D *Oikeudenkäynti yhteisöjen tuomioistuimessa*

15. Montedison SpA (jäljempänä Montedison) on yhteisöjen tuomioistuimeen 1.7.1999 jättämällään valituskirjelmällä hakenut EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamaan tuomioon.

16. Montedison vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen tuomion

— kumoaa toisen PVC-päätöksen

— palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi

— alentaa sakkoa pienimpään mahdolliseen summaan

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut kummassakin oikeusasteessa.

17. Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää valituksen

— velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut kummassakin oikeusasteessa.

II Analyysi

18. Valituksensa tueksi Montedison esitti *yhdeksän* valitusperustetta.

A *Kanneperusteen tutkimatta jättäminen*

19. Montedison väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutkinut Montedisonin kannekirjelmän sivuilla 2—15 esitettyä ensimmäistä kanneperustetta, joka koski EY:n perustamissopimuksen 172 artiklan (josta on tullut EY 229 artikla), asetuksen N:o 17 17 artiklan sekä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan d alakohdan (josta on tullut EY 83 artiklan 2 kohdan d alakohta) rikkomista.

20. Montedison huomauttaa, että perustamissopimuksen 172 artiklassa ja asetuksen N:o 17 17 artiklassa yhteisöjen tuomioistuimelle annetaan täysi harkintavalta harjoittaa valvontaa, eli sillä on rajoittamattomat valtuudet arvioida tosiseikkoja. Koska asetuksen N:o 17 17 artiklassa yhteisöjen tuomioistuimille annetaan toimivalta poistaa sakko taikka alentaa tai korottaa sitä, tämä toimivalta poistuu komissiolta sen jälkeen, kun sen päätös on riitautettu. Tosiasiassa harkintavalta siirtyy tässä tapauksessa lopullisesti yhteisöjen tuomioistuimille. Jos komissio ei ole varma siitä, ettei sen päätöksessä ole muotovirhettä, komission on Montedisonin mukaan vaadittava sitä tuomioistuinta, jossa asia on vireillä, ratkaisemaan pääasian lisäksi, määrätäänkö toiselle asianosaiselle sama vai suurempi sakko, koska kyseinen tuomioistuin voi antaa ratkaisun vain asianosaisten vaatimusten johdosta ja koska komissio ei ole enää toimivaltainen tekemään päätöstä asiasta.

21. Valittaja nimittäin kiistää, että komissio voisi silloin, kun oikeudenkäynti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on vielä kesken tai kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antanut tuomionsa, tehdä loputtomasti uusia pää-

töksiä, mikäli niistä myöhemmin nostetaan kanteita. Väitteensä tueksi Montedison vetoaa asiassa Alpha Steel vastaan komissio annettuun tuomioon. [9]

22. Valitusperuste on kaksiosainen. Ensinnäkin valittaja moittii sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut kantaa yhteen sen väitteistä. Toiseksi se vaatii yhteisöjen tuomioistuinta tutkimaan itse kyseisen väitteen.

23. Ensimmäisestä väitteestä on todettava, kuten komissiokin korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kyllä tutki pääasian, jota Montedisonin väite koskee, eli sen kysymyksen, oliko komissiolla oikeus tehdä uusi päätös.

24. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin osoitti etenkin tuomion 77 ja 95 kohdassa ja niitä seuraavissa kohdissa, että tätä kysymystä oli tarkasteltava siltä kannalta, oliko kumoamistuomiolla sellaisia seurauksia, jotka olisivat riippuneet kumoamisperusteista, ja hylkäsi siten implisiittisesti mutta väistämättä kantajan väitteen, jonka mukaan jo se seikka, että asia oli saatettu yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltäväksi, riitti poistamaan komissiolta kaiken päätösvallan.

9 — Asia 14/81, tuomio 3.3.1982 (Kok. 1982, s. 749).

25. Näin ollen vaikuttaa siltä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kyllä ottanut kantaa Montedisonin esittämään kanneperusteeseen, päinvastoin kuin Montedison väittää.

26. Katson myös, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli aivan oikein hylätessään kanneperusteen.

27. Aivan ensiksi on korostettava, etteivät asiaan mitenkään vaikuta ne valittajan esittämät näkökohdat, joiden mukaan oli epäoikeudenmukaista, että komission annettiin tehdä uusi päätös oikeudenkäynnin aikana, jolloin vältettiin ottamasta kantaa niihin kanneperusteisiin, joita yritys oli esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle. Esillä olevassa tapauksessa tilanne ei nimittäin ole tällainen.

28. On myös huomattava, että valittajan väite perustuu virheelliseen käsitykseen täyden harkintavallan käsitteestä. Sehän koskee yhteisöjen tuomioistuinten toimivallan laajuutta kumoamiskanteen käsittelyssä. Täysi harkintavalta merkitsee, että yhteisöjen tuomioistuimilla on oikeus korvata komission arvio omalla arviollaan ja siis kumota komission päätös toisella päätöksellä.

29. Siitä, että yhteisöjen tuomioistuimet jättävät käyttämättä tämän harkintavallan — kuten yhteisöjen tuomioistuin teki vuonna 1994 antamassaan tuomiossa — ei välttämättä seuraa, että komissiolta

evättäisiin päätösvalta. Välttämättä ei ole mitään syy-yhteyttä sen välillä, että yhteisöjen tuomioistuimella on mahdollisuus korvata komission arviointi omalla arvioinnillaan, ja sen välillä, että komission on mahdotonta tehdä päätös silloin, kun yhteisöjen tuomioistuin ei ole käyttänyt kyseistä harkintavaltaa.

30. Valittajan perustelu on myös ristiriidassa perustamissopimuksen 176 artiklan kanssa, josta käy ilmi, että toimielimen, jonka antama säädös on kumottu, on tehtävä kumoamispäätöksestä johtopäätökset.

31. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei kumoamispäätöksessä vahvistakaan uusia sakkoja, pelkästä täyden harkintavallan olemassaolosta ei vielä voida päätellä yhteisöjen tuomioistuimen katsoneen, ettei sakkoja missään tapauksessa voida määrätä.

32. Yhteisöjen tuomioistuimen tuomion ulottuvuus nimittäin riippuu yksinomaan tuomiolauselmasta ja niistä perusteluista, jotka ovat tuomiolauselman välttämätön tuki.

33. Lisäksi täyden harkintavallan käsite, sellaisena kuin se ilmenee perustamissopimuksen 172 artiklan ja asetuksen N:o 17 17 artiklan sanamuodoista, liittyy nimenomaan seuraamusten määräämiseen. Tähän käsitteeseen ei siis voida viitata silloin, kun — kuten tässä tapauksessa — valituksenalaisen säädöksen kumoaminen ei mitenkään liity tähän kysymykseen.

34. Vetoamalla täyteen harkintavaltaan sen komission päätösvallan kiistämiseksi, jota mahdollisen seuraamuksen määrittäminen asianmukaiselle tasolle edellyttää, valittaja antaa tälle harkintavallalle sellaisen ulottuvuuden, jota sillä ei ole.

35. Edellä mainitussa asiassa Alpha Steel vastaan komissio annettu tuomio ei suinkaan kumoa tätä päätelmää. Siinähän oli kyseessä tilanne, jossa komissio — päinvastoin kuin esillä olevassa asiassa — teki uuden päätöksen, vaikka edellistä päätöstä koskeva oikeudenkäynti oli vielä kesken. Lisäksi kyseisessä tuomiossa joka tapauksessa vahvistettiin, että komissiolla oli oikeus tehdä uusi päätös.

36. Edellä esitetystä seuraa, että tämä valitusperuste on hylättävä.

B *Asetuksen N:o 17 18 ja 19 artiklan sekä asetuksen N:o 99/63 1 ja 11 artiklan rikkomista koskevaa toista kanneperustetta koskevan kannan perustelematta jättäminen*

37. Montedison huomauttaa väittäneensä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimel-

le, ettei ollut olemassa mitään sellaista hallintomenettelyä, joka olisi johtanut toisen PVC-päätöksen tekemiseen. Montedisonin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkitsi tämän kanneperusteen niin, että tarkoitettiin puolustautumisoikeuksien rikkomista, vaikka sillä kanneperuste oli paljon tätä laajempi.

38. Valitusperusteensa otsikossa valittaja vetoaa perustelujen puuttumiseen. Valittajan perusteluista, joista edellä esitettiin yhteenveto, ilmenee kuitenkin valittajan todellisuudessa tarkoittavan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ymmärtänyt kanneperusteen väärin.

39. Komission tapaan on todettava kuitenkin, ettei valittaja mainitse, mitä tuomion kohtaa tai osaa se nimenomaan tarkoittaa. Valittaja ei siis mitenkään täsmennä, mistä tuomion perusteluista se päättelee, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt tällaisen virheen.

40. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, että valituksessa on täsmällisesti ilmoitettava, miltä kaikilta osin tuomion kumoamista vaaditaan. [10]

41. Tätä valitusperustetta ei siis voida ottaa tutkittavaksi.

10 — Asia C-19/95 P, San Marco, määräys 17.9.1996 (Kok. 1996, s. I-4435, 36—38 kohta).

42. Esitänkin seuraavat toteamukset pelkästään toissijaisesti.

43. Sitä seikkaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut valittajan kanneperustetta jollakin muulla tavalla kuin oli tarkoitus, ei voida rinnastaa perustelematta jättämiseen. On mahdollista, että perusteluissa on tehty oikeudellinen virhe, mutta perustelujen mahdollinen virheellisyys ei vielä merkitse perustelujen puuttumista.

44. Valitusperusteen otsikossa viitataan vielä asetuksen N:o 17 18 ja 19 artiklaan sekä asetuksen N:o 99/63 1 ja 11 artiklaan.

45. Tältä osin valittaja pääasiassa väittää, että komission olisi pitänyt perustella, miksi se teki uuden päätöksen, vaikka uuden päätöksen sisältö olikin sama kuin ensimmäisen PVC-päätöksen. Valittajan mukaan komission tehtävä oli selittää, mitä intressejä yhteisöllä oli edelleen ahdistella yrityksiä kymmenen vuotta aiemmin tapahtuneista seikoista, sekä antaa yrityksille tilaisuus esittää kantansa tästä uudesta näkökohdasta.

46. Valittajan mukaan tämä perusteluvelvoite on komission harkintavallan luonnollinen seuraus.

47. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimen toteuttajalla olevan perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu kyseessä olevan toimen luonteesta. Erityisesti on sanottava, että jos päätös toimen toteuttamisesta kuuluu toimen toteuttajan harkintavaltaan, sen osalta ei voida vaatia mitään erityisiä perusteluja. [11]

48. Tässä tapauksessa päätös toteuttaa uusi toimi tai olla toteuttamatta sitä kuului kiistatta sen harkintavallan piiriin, jota komissio voi käyttää yhteisön kilpailupolitiikan täytäntöönpanemiseksi.

49. Tässä yhteydessä on tietenkin tärkeää erottaa itse toimen toteuttamista koskeva perusteluvelvollisuus, joka on valittajan valitusperusteen kohteena, päätöksen sisältöä koskevasta perusteluvelvollisuudesta, jota valittaja ei väitä tässä asiassa loukatun ja joka tarkoittaa sitä, että päätöksessä on täsmennettävä riittävän tarkasti sen rikkomisen luonne, josta päätöksen adressaattia moititaan, ne syyt, joiden perusteella komissio katsoo tällaisen rikkomisen tapahtuneen, ja ne velvoitteet, joita komissio aikoo päätöksen adressaatille asettaa.

50. Komissiolla ei siis ollut velvollisuutta perustella, miksi se valitsi uuden päätöksen tekemisen, eikä sillä varsinkaan ollut velvollisuutta kuulla yrityksiä tästä asiasta.

51. Edellä esitetystä seuraa, että tämä valitusperuste on hylättävä.

C Taloudellisen toimintaympäristön tutkimatta jättäminen

52. Montedison moittii yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, ettei se tutkinut taloudellista toimintaympäristöä, mikä on tehtävä ennen kaikkia kilpailua koskevia päätöksiä etenkin, jos päätöksellä määrätään sakko. [12]

53. Montedisonin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tyytyi tuomion 736 kohdassa tiivistämään muutamaan riviin valittajan väitteen, jonka mukaan riitautetut seikat johtuivat öljykriisistä, joka muutamassa vuodessa pakotti yli puolet PVC:n tuottajista vetäytymään markkinoilta. Näissä olosuhteissa tuottajien välinen yhteydenpito oli paitsi täysin laillista myös välttämätöntä. Yhteydenpidolla pyrittiin yksinkertaisesti pienentämään tappioita.

54. Valittajan mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli siis väärin todetessaan valituksenalaisen tuomion 740 kohdassa, että vaikka tämä markkinoiden kriisitilanne voi oikeuttaa perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan mukaisen poikkeusluvan, tällaista

11 — Asia 247/87, Star Fruit Company SA v. komissio, tuomio 14.2.1989 (Kok. 1989, s. 291).

12 — Asia 23/67, Brasserie de Haecht, tuomio 12.12.1967 (Kok. 1967, s. 525).

poikkeuslupahakemusta ei missään vaiheessa ole tehty. Tilanne ei nimittäin vaatinut mitään poikkeuslupaa, koska yritysten välisenä yhteisjärjestelynä ei voida pitää sellaisten menettelytapojen kokonaisuutta, joihin jokaisen yrityksen on pakko turvautua sekä oikeudellisista että taloudellisista syistä.

55. Toisin kuin tämän valitusperusteen otsikosta voitaisiin tulkita, Montedison ei suinkaan moiti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, ettei tämä ottanut huomioon sitä taloudellista toimintaympäristöä, jossa kilpailunvastaisia menettelytapoja väitetään käytetyn. Todellisuudessa Montedison valittaa, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tehnyt taloudellisesta toimintaympäristöstä niitä päätelmiä, jotka valittajan mielestä olisi pitänyt siitä tehdä.

56. Valittajan väite on selvästi perusteeton.

57. Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan sanamuodosta, oikeuskäytännöstä sen paremmin kuin Montedisonin lainaamasta EY:n perustamissopimuksen johdanto-osastakaan ei nimittäin voida päätellä, että markkinoiden kriisitilanne olisi omiaan poistamaan hintoja koskevilta yhteisjärjestelyiltä niiden kilpailua rajoittavan luonteen.

58. Tämä toteamus on kiistaton, eikä siihen vaikuta mitenkään se seikka, että tuottajat ovat voineet pitää yhteisjärjestelyjä suotavina tappioiden vähentämiseksi tai jopa välttämättöminä toimintansa jatkamiselle.

59. Yhdyn siis ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näkökantaan, joka ilmenee valituksenalaisen tuomion 740 ja 741 kohdasta seuraavasti:

"Sen seikan perusteella, että PVC-ala oli silloin, kun tehtiin ne teot, joista yrityksiä moititaan, vakavassa kriisissä, ei voida päätellä, etteivät perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytykset olisi täyttyneet. Vaikka tämä markkinoiden tilanne voidaan tarvittaessa ottaa poikkeuksellisesti huomioon perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan mukaisen poikkeusluvan saamiseksi, on pakko todeta, että PVC:n tuottajat eivät missään vaiheessa ole tehneet tällaista poikkeuslupahakemusta asetuksen N:o 17 4 artiklan 1 kohdan nojalla. On vielä korostettava, että komissio on arviointiaan tehdessään ollut täysin tietoinen alaa kohdanneesta kriisistä, mikä ilmenee erityisesti Päätöksen 5 kohdasta; lisäksi se on ottanut sen huomioon sakon määrää määrittäessään.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sopimuksen konkreettisia seurauksia ei tarvitse ottaa huomioon 85 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa, jos ilmenee, että sopimuksen tarkoituksena on rajoittaa, estää tai vääristää kilpailua yhteismarkki-

noilla (ks. erityisesti yhdistetyt asiat 56/64 ja 58/64, Consten ja Grundig v. komissio, tuomio 13.7.1966, Kok. 1966, s. 429, erityisesti s. 496). Siltä osin kuin kantajien esittämä kanneperuste on ymmärrettävä siten, että sillä vaaditaan todellisten kilpailunvastaisten vaikutusten toteennäyttämistä vaikka menettelytapojen kilpailua rajoittava tavoite on näytetty toteen, sitä ei näin ollen voida hyväksyä."

60. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vastaa näin myös siihen valittajan väitteeseen, jonka mukaan komission olisi pitänyt osoittaa, miten yhteisjärjestely on vaikuttanut markkinahintoihin.

61. Tämä väite on ristiriidassa sekä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lainaaman vakiintuneen oikeuskäytännön että jopa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan sanamuodon kanssa. Jälkimmäisestä ilmenee, että sen kanssa ristiriidassa ovat sopimukset, joiden tarkoituksena on rajoittaa kilpailua *tai* joiden vaikutuksesta kilpailu rajoittuu. Näin ollen 85 artiklan rikkomiseksi riittää, kun sopimuksen tarkoituksena on ollut rajoittaa kilpailua, riippumatta siitä, mitä vaikutuksia sillä on mahdollisesti ollut.

62. Valittaja vetoaa turhaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ns. kartonkitapaukseen, jonka mukaan komission tehtävä on näyttää toteen, että myyntihintojen taso olisi ollut alempi ilman salaista hintayhteistyötä. [13]

63. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti tämän toteamuksen sellaisen asian yhteydessä, jossa komissio oli väittänyt kartellin vaikuttaneen hintoihin. Tästä seurasi väistämättä, että todistustaakka kartellin vaikutuksesta hintoihin oli komissiolla. Sen sijaan tästä toteamuksesta ei mitenkään voida päätellä, että perustamissopimuksen vastaisia olisivat vain sellaiset sopimukset, joiden vaikutuksesta kilpailu rajoittuu, kun taas ne sopimukset, joiden tarkoituksena on rajoittaa kilpailua mutta joilla syystä tai toisesta ei olisi ollut tällaista vaikutusta, eivät näin ollen kuuluisikaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan kiellon piiriin.

64. Vakuuttava ei ole myöskään se Montedisonin väite, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinta suosisi PVC:stä valmistettujen tuotteiden valmistajia raaka-aineen tuottajiin verrattuna. Kuten komissio korostaa, yhteisön oikeudessa ei anneta etuoikeuksia millekään yritysryhmälle, koska kilpailua rajoittavat sopimukset ovat kiellettyjä kaikissa tuotantoportaissa.

65. Lisäksi on kiistatonta, että yhteisön oikeudessa kielletään tuottajien väliset

13 — Asia T-338/94, Finnboard v. komissio, tuomio 14.5.1998 (Kok. 1998, s. II-1617, 324 kohta).

yhteisjärjestelyt nimenomaan sen vuoksi, että kuluttajia voitaisiin suojella kaikilla tasoilla, olipa kyse loppukuluttajista tai tuotantohyödykkeiden valmistajista, jotka itse ovat raaka-aineen kuluttajia.

66. Montedison moittii lisäksi komissiota siitä, että se teki todistusaineistosta sen johtopäätöksen, että kokouksiin osallistuneet yritykset ovat olleet osallisina perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomisessa, mutta ei kuitenkaan näyttänyt toteen, että "kokouksissa laillisen toiminnan ohella olisi harjoitettu myös lainvastaista toimintaa".

67. Mikäli tämän väitteen tarkoituksena on moittia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, ettei se tästä syystä kumonnut päätöstä, on syytä todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komission toimittaman ja päätöksessä mainitun todistusaineiston perusteella kyseisten kokousten aiheena oli nimenomaan kilpailun rajoittaminen,[14] mikä väistämättä tarkoittaa, että kokouksissa harjoitettiin lainvastaista toimintaa.

68. Valitusta käsitellessään yhteisöjen tuomioistuimen ei kuulu kyseenalaistaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioita selvitysaineistosta, paitsi siinä tapauksessa, että selvitysaineistoa on vääristetty,[15] mihin valittaja yleisin sanankäänteinen vihjaa.

69. Asiakirja-aineistossa ei kuitenkaan ole mitään viitteitä siitä, että valituksenalaisen tuomion 679—686 kohdassa olevat toteamukset, jotka koskevat selvitystä siitä, että kokousten aiheena oli kilpailun rajoittaminen, merkitsisivät selvitysaineiston vääristämistä.

70. Samaa on todettava soveltuvin osin myös siitä valittajan väitteestä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki virheen todetessaan, että eurooppalaisten tavoitehintojen vahvistaminen on väistämättä muuttanut kilpailutilannetta PVC-markkinoilla ja että ostajien neuvotteluvaraa on hintojen osalta siten rajoitettu.

71. Lopuksi Montedison väittää, että "yhtälö, johon ensimmäisen oikeusasteen yhteisöjen tuomioistuimen tuomio perustuu, eli se, että tuottajien väliset kokoukset = hinta-aloitteet = strategisten tietojen vaihto = markkinaosuuksien jakaminen, on lainvastainen". Tässä yhteydessä se lainaa asiassa Buchmann vastaan komissio[16] annetun tuomion 119 kohtaa.

14 — Valituksenalaisen tuomion 679—686 kohta.

15 — Ks. esimerkkinä vakiintuneesta oikeuskäytännöstä asia C-315/99 P, Ismeri, tuomio 10.7.2001, Kok. 2001, s. I-5281, 48 kohta).

16 — Asia T-295/94, tuomio 14.5.1998 (Kok. 1998, s. II-813).

72. On kuitenkin korostettava, että komissio ei nyt esillä olevassa tapauksessa suinkaan päätellyt — päinvastoin kuin edellä mainittuun tuomioon johtaneessa asiassa — jo yrityksen osallistumisesta hintoja käsitteleviin kokouksiin, että yritys on ollut osallisena markkinaosuuksien jakamista koskevassa yhteisjärjestelyssä.

73. Toisessa PVC-päätöksessä ja sitä koskevassa tuomiossa selvitys siitä, millä eri tavoin kilpailusääntöjen rikkomiseen on osallistuttu, perustuu itse asiassa moniin suoriin tietoihin, etenkin siihen kirjalliseen selvitysaineistoon, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli yksityiskohtaisesti valituksenalaisen tuomion 535—687 kohdassa.

74. Edellä olevasta seuraa, että tämä valitusperuste on hylättävä.

D *Vanhentuminen*

75. Montedison moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se sovelsi virheellisesti valituksenalaisen tuomion 1089 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa vanhentumisajoista liikennettä ja kilpailua koskeviin Euroopan talousyhteisön sääntöihin liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanossa 26 päivänä marraskuuta 1974 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2988/74 [17] säännöksiä.

76. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli Montedisonin mukaan väärin etenkin katsoessaan, että vanhentumisaika pysähtyi ensimmäistä PVC-päätöstä koskevan oikeudenkäynnin vireilläolon ajaksi, sillä perusteella, että asetuksen N:o 2988/74 3 artiklalla, jonka mukaan menettelyyn sovellettava vanhentumisaika pysähtyy ajaksi, jonka "komission päätöstä" koskeva oikeudenkäynti on vireillä yhteisöjen tuomioistuimissa, on merkitystä vain, jos kumotaan päätös, jossa kilpailusääntöjä todetaan rikotun ja jossa määrätään sakko.

77. Valittajan väite perustuu lähinnä kahteen olettamaan. Ensinnäkin valittaja väittää, että vanhentumisaikaa ei voi pysäyttää kanne sellaisesta päätöksestä, jossa määrätään sakko.

78. Jos tällainen päätös voisi pysäyttää vanhentumisajan, tästä olisi valittajan mukaan sellainen seuraus, jota valittaja luonnehtii "luonnottomaksi", että komissio voisi tehdä loputtomasti uusia päätöksiä muotovirheistä huolimatta.

79. Mielestäni komissio aivan oikein huomauttaa, että tälle pelolle ei ole objektii-

17 — EYVL L 319, s. 1.

visia perusteita, koska päätös voidaan tehdä uudestaan vain, jos alkuperäinen päätös on kumottu pelkistä menettelyllisistä syistä ja jos aloitetaan uudelleen sitä päätöstä edeltänyt menettely, jossa muotovirhe todettiin.

80. Lisäksi on syytä palauttaa mieleen, että asetuksen N:o 2988/74 3 artiklan mukaan "menettelyyn sovellettava vanhentumisaika pysähtyy ajaksi, jonka komission päätöstä koskeva oikeudenkäynti on vireillä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa". artiklan sanamuoto vaikuttaa niin selkeältä, ettei se jätä sijaa epäilykselle.

81. Valittaja antaa ymmärtää, että tätä säännöstä sovelletaan vain, jos kanteen kohteena oleva komission päätös koskee selvittämistoimea. Olisi kuitenkin ristiriitaista, jos tätä säännöstä sovellettaisiin päätöksiin, joissa määrätään selvittämistoimi, mutta ei päätökseen, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen ja määrätään sakko.

82. Tämä ristiriita olisi sitäkin suurempi, mikäli valittajan tavoin katsottaisiin, että ainuttakaan asetuksen säännöstä ei voitaisi soveltaa silloin, kun päätös kumotaan, vaikka asetuksen ensimmäisessä perustelukappaleessa nimenomaan mainitaan tarve turvata sääntelyn täydellisyys.

83. Valittaja pyrkii tosin kiertämään tämän seurauksen väittämällä, että tässä tapauksessa olisikin sovellettava asetuksen 6 artiklaa. Jo kyseisen säännöksen sanamuodosta voidaan päätellä, että tällainen väite on täysin turha.

84. Sen sanamuodosta käy nimittäin kiistatta ilmi, että säännös koskee päätöksen täytäntöönpanoon sovellettavaa vanhentumisaikaa. Tämä ongelma voi luonnollisesti tulla esille vain siinä tapauksessa, että kyseistä päätöstä ei ole kumottu, toisin kuin esillä olevassa tapauksessa.

85. Tästä seuraa, ettei asetuksen 6 artiklaa selvästikään voida soveltaa esillä olevassa tapauksessa.

86. Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli siis aivan oikein soveltaessaan asetuksen 3 artiklaa.

87. Toiseksi valittaja väittää, että vaikka katsottaisiin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelut olisivat paikkansapitäviä, vanhentumisajan keskeyttävä uusi toimi olisi joka tapauksessa pitänyt toteuttaa ennen kuin on kulunut viisi vuotta sitä edeltäneestä toimesta. Vanhentumisaikaa ei siis ole voinut keskeyttää valituksenalainen päätös vaan väitetiedoksianto, koska valituksenalainen päätös oli perustamissopimuksen 174 artiklan nojalla "julistettu mitättömäksi" eikä

sillä tästä syystä voinut olla mitään keskeyttävää vaikutusta. Joka tapauksessa toinen PVC-päätös tehtiin yli viisi vuotta ensimmäisen PVC-päätöksen ja väitetiedoksiannon jälkeen.

88. Aluksi on huomautettava, että tämä valittajan toinen väite on selvästi ristiriitainen. Valittaja nimittäin katsoo väitteen pitävän paikkansa siinäkin tapauksessa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelut olisivat paikkansapitäviä. Väite pitää kuitenkin paikkansa vain, jos katsotaan, että ensimmäisestä PVC-päätöksestä nostettu kanne ei ole pysäyttänyt komission menettelyoikeuden vanhentumista ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tämän seikan suhteen omaksuma kanta oli virheellinen.

89. Tässä yhteydessä riittää, kun viitataan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 1101 kohtaan, josta käy ilmi, että jos vanhentumisajan katsotaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olettaman — johon yhdyn — mukaisesti pysähtyneen oikeudenkäynnin ajaksi, komission toimivalta määrätä sakkoja ei ollut vanhentunut 27.7.1994, jolloin toinen PVC-päätös tehtiin.

90. Näin ollen valittajan toinen väite on vain ensimmäisen väitteen johdonmukainen seuraus eikä mikään lisäperustelu.

91. Katson nyt osoittaneeni, että valittajan ensimmäinen väite on virheellinen. Näin ollen toinenkin väite on väistämättä perusteeton.

92. Lopuksi valittaja kiistää niiden vanhentumisajan keskeyttäneiden toimien pätevyyden, joihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perusti päätelmänsä. Valittaja moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä katsoi komission ICI:ssä, Shell International Chemical Company Ltd:ssä ja DSM:ssä 21., 22. ja 23.11.1983 tekemien tarkastusten keskeyttäneen vanhentumisajan valittajan osalta. Valittaja väittää, ettei kyseisillä tarkastuksilla ole voinut olla tällaista vaikutusta, koska valittaja oli vetäytynyt pois PVC-markkinoilta kymmenen kuukautta aikaisemmin.

93. Tämä johtopäätös on virheellinen. Menettelyn aloittamisoikeuden vanhentuminen koskee jo lähtökohtaisestikin sitä yritystä, johon nämä menettelyt kohdistuvat, toisin sanoen yritystä, jonka väitetään olevan vastuussa siitä rikkomisesta, jonka vuoksi menettely on aloitettu.

94. On selvää, että yritys voidaan aivan hyvin asettaa vastuuseen jossakin toimintahaarassaan aiemmin tapahtuneista kilpailusääntöjen rikkomisista, vaikka yritys ei enää olisi yhteydessä kyseiseen toimintahaaraan silloin, kun kyseisiä rikkomisia koskeva menettely aloitetaan.

95. Se seikka, että Montedison ehti luopua PVC-toimintahaarastaan ennen kuin tietyt kilpailusääntöjen rikkomista PVC-alalla koskevaan menettelyyn liittyvät tarkastukset oli tehty, ei siis missään tapauksessa merkitse, ettei yritystä vastaan voitaisi aloittaa menettelyjä kyseiseen toimintahaaraan liittyvistä menettelytavoista ja etteivät kyseiset tarkastukset olisi tässä tapauksessa keskeyttäneet vanhentumisaikaa.

96. Tässä yhteydessä Montedison huomauttaa vielä, että vanhentumisajan keskeytyminen olisi edellyttänyt ilmoitusta tai kirjallista tarkastusvaltuutusta. Valittajan mukaan ei ole osoitettu, että tällaisia toimia olisi toteutettu ennen väitetiedoksiantoa.

97. Tässä yhteydessä on aiheellista viitata asetuksen N:o 2988/74 2 artiklaan, jonka mukaan vanhentumisajan keskeyttävät "kaikki komission taikka jäsenvaltion komission pyynnöstä suorittamat toimenpiteet rikkomuksen esitutkinnan tai rikkomukseen liittyvän menettelyn toimittamiseksi".

98. Tästä seuraa, että päinvastoin kuin valittaja väittää, tämän säännöksen perusteella vanhentumisajan keskeytyminen ei suinkaan edellytä ilmoitusta tai kirjallista tarkastusvaltuutusta.

99. Näin ollen tämäkin väite ja sen seurauksena koko valitusperuste on hylättävä.

E *Suullisen käsittelyn järjestelyn yksityiskohdat, jotka rikkovat oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohtaa ja 64 artiklaa sekä henkilökohtaisen vastuun periaatetta*

100. Montedison väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vaatimus, jonka mukaan suullisessa käsittelyssä oli esitettävä yhteinen suullinen puolustus, oli ristiriidassa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4.11.1950 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen kanssa, ja että työjärjestyksen 64 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa ei edellytetä yhteistä kollektiivista puolustusta.

101. Valittajan mukaan tällainen puolustus voisi johtaa siihen, että tarpeen vaatiessa tietyt perustelut, todisteet ja väitteet, jotka eivät olisi kaikille kantajina oleville yrityksille yhteisiä, jouduttaisiin jättämään esittämättä puolustuksessa. Lisäksi jo tällaisen puolustuksen vaatiminen merkitsee, että kyseiset yritykset oletetaan syyllisiksi.

102. Komissio muistutti olleensa itsekin mukana oikeudenkäynnissä, mutta huo-

mautti, ettei se todennut siellä tapahtuneen mitään sellaista, mitä Montedison väittää. Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei vaatinut eikä "painostanut" valittajaa mihinkään. Se vain ehdotti järkevästi, että ne asianosaiset, jotka halusivat esittää samoja perusteluja, tekisivät sen yhteisesti toiston välttämiseksi, mihin kantajat suostuivat vapaaehtoisesti.

103. Onkin todettava, ettei valittajalla ole mitään näyttöä mahdollisesta pakottamisesta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ei voida moittia pelkästä kantajille osoitetusta kehotuksesta. Koska Montedison väittää, että sitä on pakotettu tai ainakin "kehotettu painostavaan sävyyn" tekemään jotakin, on sen asia esittää näyttöä väitteensä tueksi.

104. Koska Montedison ei esitä mitään näyttöä, joka tukisi tätä väitettä, se on hylättävä.

105. Montedison huomauttaa vielä, että tässä tapauksessa yhteisen puolustuksen järjestämisestä seurasi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti kokonaan huomiotta kaksi sen pääasiallisista väitteistä, mikä käy ilmi ensimmäisestä ja toisesta valitusperusteesta.

106. Näistä kahdesta edellä käsittelemästäni valitusperusteesta käy ilmi, että väite, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt huomiotta valittajan väitteitä, on perusteeton.

107. Tästä seuraa, että tämä perustelu on hylättävä.

108. Montedison huomauttaa vielä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti tutkimatta yrityksen kannekirjelmässä tarkoitetun selvitysaineiston, josta olisi käynyt ilmi, ettei missään komission saamista asiakirjoista ollut sellaisia tietoja, joiden perusteella tämän yrityksen olisi voitu todeta olleen osallisena siinä kilpailusääntöjen rikkomisessa, josta yrityksiä moititaan.

109. Tämä moite on jyrkästi ristiriidassa valituksenalaisen tuomion kanssa, josta päinvastoin ilmenee, kuten komissiokin perustellusti korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki tarkasti valittajan toimittaman aineiston.

110. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin tarkasteli useissa tuomion kohdissa valittajan perusteita, joiden mukaan komission toimittamalla aineistolla ei ollut näyttöarvoa [18] ja joiden mukaan valittajaa ei edes mainita tietyissä

18 — Ks. erityisesti 574, 576 ja 579 kohta.

komission toimittamissa asiakirjoissa.[19] Sen jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti tarkan analyysin asiakirjoista, joiden perusteella valittajan katsottiin olleen osallisena kilpailusääntöjen rikkomisessa.[20]

111. Sen vuoksi en voi yhtyä valittajan näkemykseen, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi jättänyt tutkimatta nämä perustelut. Syntyy päinvastoin väkisinkin sellainen vaikutelma, että todellisuudessa valittaja ei moitikaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se olisi jättänyt asian tutkimatta, vaan lopputuloksesta, johon se päätyi.

112. Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvio selvitysaineistosta on tosiasiakysymys, jota yhteisöjen tuomioistuin ei voi tutkia uudestaan käsitellessään valitusta, ellei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole vääristänyt selvitysaineistoa, mitä valittaja ei kuitenkaan väitä.

113. Tällainen vääristäminen ei käy ilmi myöskään niistä edellä mainituista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion kohdista, joissa otetaan kantaa moniin sellaisiin seikkoihin, joita valittaja ei ole kiistänyt, kuten siihen, että sekä ICI että BASF olivat maininneet valittajan, tai ICI:lle osoitettuun Montedisonin petrokemian yksikön pääjohtajan muistioon ja Italian markkinoiden kehitykseen, joista kaikista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, että valittaja oli ollut osallisena kilpailusääntöjen rikkomiseen.

19 — Ks. tältä osin valituksenalaisen tuomion 711 ja 892 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

20 — Valituksenalaisen tuomion 898—908 kohta.

114. Virheellinen on siis myös se valittajan väite, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi itse asiassa löytänyt yhden ainoan todisteen sitä vastaan ja tutkinut vain yhden niitä todisteita koskevista perusteluista, jotka olisivat puoltaneet Montedisonia.

115. Sama koskee sitä Montedisonin väitettä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt virheen tämän tutkimuksen yhteydessä.

116. Näihin valituksenalaisen tuomion eri kohtiin vetoamalla valittaja pyrkii itse asiassa osoittamaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vastaus sen väitteeseen oli asiaankuulumaton.

117. Valittaja korostaa tältä osin, että huomauttamalla ICI:n ja BASF:n maininneen vain Montedisonin eikä Montedipeä valittaja pyrki nimenomaan osoittamaan, että sen osallistuminen kilpailusääntöjen rikkomiseen päättyi väistämättä 1.1.1981, jolloin sen PVC-tuotanto siirtyi Montedipelle.

118. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vastasi tähän väitteeseen tuomion 984 ja 985 kohdassa vahvistamalla, että emoyhtiö Montedison oli vastuussa tytäryhtiönsä Montedipen toiminnasta, mikä on valittajan mielestä kokonaan eri ongelma kuin sen valitusperusteessa esitetty kysymys, oliko Montedi-

sonin osallistumisesta kilpailusääntöjen rikkomiseen olemassa mitään näyttöä.

119. Valittaja jättää kuitenkin mainitsematta valituksenalaisen tuomion 901 ja 902 kohdan, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkastelee nimenomaan ICI:n ja BASF:n esittämiä mainintoja ja Montedisonin PVC-toiminnoissa tapahtunutta muutosta koskevaa selvitysaineistoa.

120. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa seuraavaa:

"Tosin ICI ja BASF ovat maininneet Montedisonin eivätkä Montedipea, joka jatkoi Montedisonin PVC-tuotantoa 1.1.1981 alkaen. Tästä ei kuitenkaan voida päätellä, että Montedison ei 1.1.1981 alkaen olisi ollut osallisena siinä kilpailusääntöjen rikkomisessa, josta yrityksiä moititaan.

Vaikka Montedison on siirtänyt tuotantotoimintansa Montedipelle vuoden 1981 tammikuussa, se on itse asiassa vasta vuonna 1983 luopunut kaikesta toiminnasta PVC-alalla (ks. Päätöksen 13 kohdan ensimmäisen alakohta). Kantaja on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen antamassaan vastauksessa lisäksi myöntänyt, että koko tämän ajanjakson sen hallussa oli suoraan tai sen määräysvallassa olevien yritysten kautta kaikki Montedipen osakkeet. On vielä todettava, että ICI:n 15.4.1981 päivätty muistio, joka muodostaa osan tuottajien välisen myynnin volyymien valvontajärjestelmän näytöstä, on puhtaaksikirjoitettu versio Montedisonin petrokemian yksikön pääjohtajan viestistä (ks. edellä 599—601 kohta), mikä vahvistaa, ettei tämä viimeksi mainittu yritys ole ollut ulkopuolinen siihen rikkomiseen nähden, josta yrityksiä moititaan, päinvastoin kuin kantaja väittää."

121. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siis kiistatta tutkinut valittajan perustelut asianmukaisesti.

122. Mitä tulee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklasta ja sitä seuraavista artikloista esitettyyn väitteeseen, on syytä todeta, etteivät nämä säännökset mitenkään sulje pois ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mahdollisuutta pyytää asianosaisia välttämään toistoa ja esittämään samanlaiset perustelut yhteisesti. Itse asiassa voidaan katsoa, että kyseessä on toimenpide, jolla on tarkoitus "varmistaa kirjallisen ja suullisen käsittelyn moitteeton kulku" ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

F *Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 6 artiklan 1 kohdan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan rikkominen*

123. Montedison huomauttaa, että valituksenalaisen tuomion 903 ja 904 koh-

dassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kiintiö- tai korvausjärjestelmän olemassaolon sellaisen asiakirjan perusteella, jossa Montedison mainitaan vain epäsuorasti, ja painotti, että ICI-yhtiö oli pyytänyt kiintiöidensä korottamista.

124. Montedison moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, ettei se ottanut huomioon selvitystä, jonka Montedison esitti kannekirjelmänsä sivuilla 46 ja 47.

125. Huomautan vielä sivumennen, että kysymystä kiintiöitä koskevasta näytöstä — jota tarkastellaan kyseisen kannekirjelmän sivuilla 44 ja 45 eikä sivuilla 46 ja 47 — käsitellään kannekirjelmässä selvästi ylimalkaisemmin kuin valituksessa. Siitä huolimatta jo kannekirjelmässä oleva viittaus riittää sen toteamiseen, ettei kyseessä ole uusi peruste.

126. Komission tapaan on syytä todeta, että joka tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuvailee valituksenalaisen tuomion 896 kohdassa hyvin tarkasti Montedisonin kannekirjelmässä esitetyt perustelut. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vastaus ilmenee tuomion 903 ja 904 kohdasta.

127. Tästä seuraa, ettei valittaja voi olla oikeassa väittäessään, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut huomioon sen perusteluja.

128. Valittaja syyttää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta niin ikään siitä, ettei se täsmentänyt syitä, joiden vuoksi se jätti huomiotta ne 23 asiakirjaa, joihin viitataan kannekirjelmän sivuilla 24—31. Tällaista viittausta kyseisiltä sivuilta ei tosin löydy. Valittaja kuitenkin väittää, että näistä asiakirjoista olisi käynyt ilmi, että markkinoilla oli kireää kilpailua, mikä ei sovi yhteen hintoja ja markkinakiintiöitä koskevan yhteisjärjestelyn kanssa.

129. Tässäkin yhteydessä on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki tarkasti sen kysymyksen, tukiko käytettävissä oleva selvitysaineisto komission johtopäätöksiä kiintiöjärjestelmän[21] ja hinta-aloitteiden[22] olemassaolosta. Tässä yhteydessä se tarkasteli tuomion 659 kohdassa vielä erikseen niiden todisteiden merkitystä, joilla pyrittiin näyttämään toteen, että tuottajien välillä oli kireää kilpailua. Lisäksi se korosti tuomion 1062 kohdassa, että komissio oli ottanut asianmukaisesti huomioon yhteisjärjestelyjen toteuttamisessa ilmenneet vaikeudet ja etenkin tiettyjen tuottajien "aggressiivisen" markkinakäyttäytymisen.

130. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siis tutki tämänkin kysymyksen ja otti implisiittisesti mutta väistämättä kan-

21 — Valituksenalaisen tuomion 584—617 kohta.

22 — Valituksenalaisen tuomion 637—661 kohta.

taa niihin tätä asiaa koskeviin asiakirjoihin, joihin valittaja vetosi. Valittaja — joka ei muuten ole esittänyt mitään sellaisia täsmällisiä seikkoja, jotka olisivat ristiriidassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmien kanssa — ei siis voi väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tältä osin jättänyt todisteita tutkimatta.

131. Jollei velvollisuudesta noudattaa todistustaakkaa ja todistelua koskevia yleisiä periaatteita ja menettelysääntöjä tai velvollisuudesta olla ottamatta selvitysaineistoa vääristyneellä tavalla huomioon muuta johdu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei tarvitse nimenomaisesti perustella arviotaan jokaisen sille esitetyn todisteen näyttöarvosta varsinkaan, jos se katsoo, etteivät todisteet ole asiaankuuluvia eivätkä merkityksellisiä asian ratkaisun kannalta.[23]

132. Valittajan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kielsi vielä valituksenalaisen tuomion 1009 ja 1028 kohdassa valittajalta mahdollisuuden esittää puolustuksekseen neljä uutta asiakirjaa, joihin se tutustui siinä yhteydessä, kun sille myönnettiin prosessinjohtotoimena oikeus tutustua komission asiakirja-aineistoon. Montedisonin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli virheellisesti todetessaan, ettei Montedisonin prosessinjohtotoimen johdosta esittämiä huomautuksia tarvitse ottaa huomioon, koska Montedison ei ollut esittänyt mitään kanneperusteita, jotka käsittelevät hallintomenettelyn asiakirjavihkoon tutustumista koskevaa oikeutta.

133. Montedison väittää, että kyseisistä neljästä asiakirjasta olisi käynyt ilmi Italian hintojen dramaattinen romahtaminen, aggressiivinen kilpailu ja se seikka, että ulkomaisille yrityksille ei tiedotettu Italian markkinatilanteesta.

134. Valittaja vetoaa tältä osin siihen, että on rikottu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohtaa, jossa kielletään uusiin perusteisiin vetoaminen. Se kuitenkin itsekin toteaa, ettei tässä tapauksessa ole kyse uuteen perusteeseen vetoamisesta vaan aiemmin esitetyn perusteen perustelemisesta. Tästä seuraa, ettei 48 artiklan 2 kohtaa ole voitu rikkoa, koska tätä määräystä sovelletaan vain uusiin perusteisiin vetoamiseen.

135. Tästä määräyksestä ei varsinkaan voida päätellä — kuten valittaja on tehnyt — että kantajalla olisi oikeus esittää mitä tahansa hyödyllisiksi katsomiaan huomautuksia sillä verukkeella, että tarkoituksena on nimenomaan tukea aiempia perusteita eikä esittää uutta perustetta. Tällaisia huomautuksia voidaan nimittäin esittää vain työjärjestyksen muiden määräysten, kuten 48 artiklan 1 kohdan, nojalla.

23 — Asia C-237/98 P, Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.6.2000 (Kok. 2000, s. I-4549).

136. Lisäksi Montedison väittää, että kyseisten asiakirjojen esittämisen hylkääminen loukkaa Euroopan neuvoston ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklaan perustuvaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

137. Tarvitsematta ottaa kantaa siihen, voidaanko kyseistä määräystä tässä tapauksessa soveltaa sellaisenaan, on mielestäni tärkeää korostaa, ettei kyseinen oikeus suinkaan velvoita tuomioistuinta hyväksymään kaikkea sille tarjottua näyttöä. Hyvään oikeudenhoitoon nimittäin kuuluu, että tuomioistuimella on oikeus rajoittaa näytön tarjoamista, kuten vetoamista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun lisänäyttöön. Samoin tuomioistuimen on voitava tietyssä vaiheessa todeta, että sillä on jo käytettävissään riittävästi tietoja tai että tarjotut todisteet eivät ole merkityksellisiä käsiteltävänä olevan riita-asian kannalta.

138. Tässä tapauksessa oli kuitenkin kyseessä eri tilanne, koska valittajan valituskirjelmän liitteinä olleita huomautuksia, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kieltäytyi ottamasta huomioon, ei esitetty lisänäyttönä, vaan ne jätettiin sellaisen prosessinjohtotoimen yhteydessä, jonka tavoitteena oli auttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta arvioimaan yritysten niitä kanneperusteita, jotka koskivat oikeutta tutustua asiakirjoihin. Tästä toimenpiteestä päättäessään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muuten totesi päättävänsä nimenomaisesti kantajien esittämien kanneperusteiden arvioinnista myöhemmin. [24]

139. Koska Montedison ei ollut esittänyt ainuttakaan asiakirjavihkoon tutustumista koskevaa oikeutta koskevaa kanneperustetta, oli johdonmukaista, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottanut huomioon näitä huomautuksia, jotka olisi voitu esittää vain tällaisen kanneperusteen tueksi.

140. Lisäksi on tärkeää panna merkille, että muodollisesti kyseisiä huomautuksia ei suinkaan esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna lisänäyttönä, vaan ne voitiin aivan hyvin tulkita asiakirjavihkoon tutustumista koskevaa oikeutta koskevaksi kanneperusteeksi, joka esitettiin vasta kannekirjelmän jättämisen jälkeen eli liian myöhään.

141. Joka tapauksessa on syytä todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki siitä huolimatta kaksi kyseisistä neljästä asiakirjasta, koska eräs toinenkin asianosainen oli maininnut ne. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki tarkkaan myös sen kysymyksen, joka valittajan mukaan olisi selvinnyt näistä kahdesta asiakirjasta, nimittäin Italian markkinoiden kehityksen, erityisesti tarkastellessaan Solvay-asiakirjaa. [25]

24 — Valituksenalaisen tuomion 1023 kohta.

25 — Ks. valituksenalaisen tuomion 629—635 ja 905 kohta.

142. Valittaja ei siis osoita, että sillä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei sallinut näiden asiakirjojen esittämistä, ei olisi ollut mitään vaikutusta sen antamaan ratkaisuun.

143. Joka tapauksessa se menettelyvirhe, johon valittaja vetoaa, ei voi johtaa päätöksen kumoamiseen, ellei osoiteta, että siitä on aiheutunut vahinkoa valittajalle,[26] ja koska näin ei ole käynyt, väite on hylättävä.

144. Valittaja huomauttaa lopuksi, että valituksenalaisen tuomion 906 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valittajan esittämän taulukon, jossa se vertaa tavoitehintoja, joita komissio väittää asetetun, ja tosiasiallisesti käyttämiään hintoja osoittaakseen, ettei se ole voinut olla osallisena hinta-aloitteisiin. Valittaja moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se hylkäsi taulukon sillä perusteella, ettei valittaja ollut täsmentänyt, mistä ovat peräisin ne luvut, joiden se väittää olevan sen tosiasiallisesti käyttämiä hintoja, eikä sitä tarkkaa päivämäärää, jona nämä tosiasiallisesti käytetyt hinnat on todettu.

145. Valittaja huomauttaa, etteivät tiedot voineet olla peräisin mistään muualta kuin pakollisista kirjanpitoasiakirjoista, joista käyvät ilmi kaikki Montedipen myyntiluvut, ja että hinnat olivat kyseisten ajanjaksojen keskimääräisiä myyntihintoja.

146. Tätä väitettä ei selvästikään voida ottaa tutkittavaksi. Valitusta käsitellessään yhteisöjen tuomioistuimen ei nimittäin kuulu arvostella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittamaa selvitysaineiston arviointia, paitsi silloin, kun kyse on selvitysaineiston vääristämisestä, mitä ei tässä tapauksessa väitetä tehdyn.

147. Lisäksi väite on asian kannalta täysin merkityksetön, koska sekä toisesta PVC-päätöksestä että valituksenalaisesta tuomiosta[27] selvästi ilmenee, ettei komissio väitä, että hinta-aloitteet olisivat onnistuneet ja että tuottajat olisivat tosiasiallisesti päässeet tavoitehintoihin.

148. Päätöksen tai tuomion sisältöä ei siis voida kyseenalaistaa siten, että valittaja on vedonnut johonkin sellaiseen asiakirjaan, joka ei missään tapauksessa ole ristiriidassa komission kannan kanssa, olipa tuon asiakirjan näyttöarvo mikä tahansa.

149. Edellä esitetystä seuraa, että tämä valitusperuste on hylättävä.

26 — Asia 30/78, Distillers v. komissio, tuomio 10.7.1980 (Kok. 1980, s. 2229, 26 kohta); yhdistetyt asiat 209—215 ja 218/78, Van Landewyck ym. v. komissio, tuomio 29.10.1980 (Kok. 1980, s. 3125, Kok. Ep. V, s. 355) ja asia 259/85, Ranska v. komissio, 11.11.1987 (Kok. 1987, s. 4393).

27 — Ks. erityisesti valituksenalaisen tuomion 906 kohta.

G *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 10 artiklan 1 kohdan ja 32 artiklan 1 kohdan rikkominen*

150. Montedison toteaa, että yksi asiaa käsittelevän laajennetun jaoston tuomareista, jonka toimikausi päättyi seitsemän kuukautta ennen tuomion antamista, katsottiin virheellisesti "poissaolevaksi" tai "estyneeksi" työjärjestyksen 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, eikä ketään nimitetty ajoissa hänen tilalleen.

151. On kuitenkin vaikea ymmärtää, miksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi menetellyt virheellisesti katsoessaan vakiintuneen oikeuskäytäntönsä mukaisesti,[28] että toimikauden päättyminen merkitsi poissa tai estyneenä olemista kyseisessä määräyksessä tarkoitetulla tavalla.

152. Määräyksen sanamuodosta ei nimittäin voida mitenkään päätellä, että sitä ei voitaisi soveltaa tässä tapauksessa.

153. Tämä johtopäätös vahvistuu, kun tarkastellaan työjärjestyksen 32 artiklan 1 kohdan tarkoitusta.

28 — Komissio viittaa tässä yhteydessä asiaan T-26/90, Finsider v. komissio, tuomio 5.6.1992 (Kok. 1992, s. II-1789, 37 kohta) (ryhtyminen yhteisöjen tuomioistuimen tuomarin tehtävään); asiaan T-195/95, Guérin automobiles v. komissio, tuomio 6.5.1997 (Kok. 1997, s. II-679, 10 kohta) (kuolema); asiaan T-232/95, Cecom v. neuvosto, tuomio 8.7.1998 (Kok. 1998, s. II-2679, 13 kohta) (nimittäminen yhteisöjen tuomioistuimen julkisasiamieheksi) ja asiaan T-134/94, NMH Stahlwerke v. komissio, tuomio 11.3.1999 (Kok. 1999, s. II-239, perustelujen 38 kohta) (toimikauden päättyminen).

154. Sen tarkoituksena on nimittäin estää tilanne, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomareita on asian käsittelyssä parillinen määrä. Näin ollen esteen laatu tai sen lopullisuus tai tilapäisyys eivät ole ratkaisevia. Lyhytkin poissaolo tai estyneenä oleminen, joka osuu esimerkiksi suullisen käsittelyn ajankohtaan, voi aiheuttaa tarpeen välttää tilanne, jossa tuomareita on parillinen määrä.

155. Sen vuoksi ei ole mitään syytä katsoa, ettei tuomarin toimikauden päättymisestä johtuva este voisi sisältyä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun "estyneenä olemisen" käsitteeseen.

156. Tämä valitusperuste on siis hylättävä.

H *Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan rikkominen*

157. Valittaja vetoaa sakkojen määräämiseen sovellettaviin periaatteisiin ja moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomio-

istuinta lähinnä siitä, että tämä salli sen, että valittajalle määrättiin suhteettoman suuri ja syrjivä sakko.

158. Montedison katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki väärin todetessaan valituksenalaisen tuomion 1216 kohdassa, että Montedison ei ole osoittanut, miltä osin sille määrätty sakko olisi syrjivä. Valittaja ei hyväksy sitä, että sille asetettiin näyttövaatimus, vaikka se koko menettelyn ajan vakuuttikin, että sen voitiin pahimmassa tapauksessa katsoa korkeintaan osallistuneen muutamaan kokoukseen, joiden aihe oli sitä paitsi täysin laillinen, ajanjaksona, jonka pituus oli yhdestä kolmeen vuotta eikä kuusi vuotta, kuten komissio arvioi.

159. Valittajan mukaan sakko on syrjivä ensinnäkin siksi, että Montedisonia kohdeltiin samalla tavoin kuin muita asianomaisia yrityksiä, jotka kuitenkin olivat toimineet PVC-alalla koko riidanalaisen ajanjakson ajan, ja toiseksi siksi, että Montedisonin sakkoa ei alennettu, toisin kuin kolmen muun yrityksen.

160. Valittajan väite perustuu virheelliseen olettamaan. Valittaja nimittäin katsoo selvitetyksi, että sen osuus kilpailusääntöjen rikkomisesta ei ole oikeassa suhteessa siihen, mitä päätöksessä määrätään, ja että tämän luonnollisena seurauksena sakkoa olisi pitänyt alentaa.

161. Kuten jo todettiin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valittajan näkemykset sen rikkomisen vakavuudesta ja kestosta, jossa tämä yritys oli ollut osallisena. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella ei ollut mitään syytä muuttaa sakon määrää.

162. Tilanne on sama syrjintäkysymyksen kohdalla. Valittajan sakon suuruus määriteltiin nimittäin samalla tavoin kuin muidenkin yritysten, siis ottamalla erityisesti huomioon sen yhteisjärjestelyn toteennäytetty kesto, jossa yritys oli ollut osallisena.

163. Joidenkin tuottajien sakkoa alennettiin yksinomaan siitä syystä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi selvitysaineiston arvioinnin jälkeen, että niiden osallistuminen ei ollut kestänyt niin pitkään tai niiden markkinaosuus ei ollut ollut niin suuri kuin komission päätöksessä todettiin. Montedisonin tapauksessa selvitysaineiston tarkastelusta ei voitu tällaista päätelmää tehdä, eikä sen tarkastelussa tullut esille muitakaan syitä sakon alentamiseen, ja tästä seurasi väistämättä, ettei sakon pienentäminen ollut perusteltua.

164. Tämä valitusperuste on siis hylättävä.

I *Valittajan kärsimästä vahingosta esitettyjen todisteiden tutkimatta jättäminen ja komission tuottamusvastuuta koskevan periaatteen loukkaaminen*

165. Montedison moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä totesi valituksenalaisen tuomion 1263 kohdassa, että valittajan vaatimus komission määräämisestä maksamaan vahingonkorvausta on jätettävä tutkimatta, koska kanne ei täyttänyt työjärjestyksessä kanteen tutkittavaksi ottamiselle määrättyjä vähimmäisvaatimuksia. Montedison on kuitenkin neljä vuotta kestäneen menettelyn aikana jatkuvasti moittinut komissiota lainvastaisista menettelytavoista ja tuonut esille näiden menettelytapojen eri ilmenemismuotoja.

166. Sen vuoksi valittaja katsoo, että sen vaatimus olisi pitänyt ottaa tutkittavaksi ja että se oli myös perusteltu. Valittaja viittaa asiaan Baustahlgewebe vastaan komissio,[29] jossa yhteisöjen tuomioistuin alensi sakon määrää prosessiekonomiaan liittyvistä syistä sen vuoksi, että oikeudenkäynti oli kestänyt liian pitkään, ja vertasi tällä tavoin sakon määrää komission toiminnasta aiheutuneeksi katsottavan vahingon määrään.

167. On kuitenkin todettava, että valittaja esitti nämä perustelut vasta muutoksenhakuvaiheessa. Valittajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle lähettämässä kannekirjelmässä ei esitetä mitään tällaisia perusteluja, vaan ainoastaan vaatimus, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi "velvoitettava komissio maksamaan vahingonkorvausta takauksen asettamiseen liittyvistä kuluista ja kaikista muista valituksenalaisesta päätöksestä aiheutuvista kuluista".

168. Sitä seikkaa, että kanteessa esitetään paljon moitteita komissiota kohtaan ilman nimenomaista vahingonkorvausvaatimusta, ei voida pitää riittävänä. Komission päätöksen kumoamiskanne sisältää nimittäin lähes väistämättä moitteita komissiota vastaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei voida edellyttää tekevän moitteista väistämättä sellaista johtopäätöstä, että kyse on vahingonkorvausvaatimuksesta ja sen perusteluista.

169. Koska vahingonkorvausvaatimukselle ei esitetty nimenomaisia perusteita, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin menetteli aivan oikein katsoessaan, ettei vaatimusta voida ottaa tutkittavaksi, sillä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan

29 — Asia C-185/95 P, tuomio 17.12.1998 (Kok. 1998, s. I-8417, 48 kohta).

mukaan kanteessa on esitettävä "yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista".

170. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin aivan oikein täsmensi, että vaikka virhe, josta komissiota moititaan, vastaisikin niitä eri väitteitä, joita kantaja on esittänyt, väitteiden hylkäämisestä seuraa väistämättä, että vahingonkorvausvaatimus on perusteeton.

171. On nimittäin vaikea ymmärtää, mihin muuhun seikkaan vahingonkorvausvaatimus voisi perustua kuin valittajan kannekirjelmässä esitettyihin moitteisiin. Näin ollen vahingonkorvausvaatimuksen kohtelu oli väistämättä sidoksissa niiden moitteiden kohteluun, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi.

172. Edellä esitetystä seuraa, että tämä valitusperuste on hylättävä.

Ratkaisuehdotus

173. Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää valituksen

— velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.